

PROVINCA

Revija za umetnost in dialog kultur

Številka 2, februar 2016

Intervju sa

Tanjom Kragujević

Ovogodišnji dobitnik nagrade Desanka Maksimović za ukupno pesničko delo i doprinos srpskoj poeziji 2015

Rođena 1946. u Senti, gradiću na Tisi, na severu Vojvodine, gde je završila prvi razred osnovne škole. Školovanje je nastavila u Beogradu, u osmogodišnjoj školi "Vuk Karadžić" i Drugoj beogradskoj gimnaziji. Diplomirala je 1970, a magistrirala 1973. na Filološkom fakultetu u Beogradu, na grupi za Opštu književnost sa teorijom književnosti. Magistrski rad, posvećen jednom od najznačajnijih srpskih pesnika Momčilu Nastasijeviću, objavila je u formi eseja u uglednoj ediciji Argus, beogradske izdavačke kuće "Vuk Karadžić", 1976. godine. Prvu pesničku knjigu objavila je u dvadesetoj godini, u kolekciji "Prva knjiga", u izdanju "Matice srpske", Novi Sad, 1966. Do sada je objavila 23 knjige pesama i 10 eseja.

Zastupljena je u više antologija savremene srpske poezije u zemlji i inostranstvu.

O pisanju poezije. Kako je sve počelo?

Odrasla sam u prebogatoj panonskoj ravnici. No to je istovremeno ambijent tišine, gde se sve čuje izoštrano: šum šimšira, u bašti, povijanje kukuruza na poljima. Mirisi su jasni. I ne daju se zaboraviti. Cvet narcisa je tu krupniji, jer niče iz plodne crnice, jorgovani su prepuni njihanja neba. Sve to me ispunjava, i danas.

Reči prolaznika, uvek priča o nekom događaju, u polju, kraj bunara, ili razgovori suseda, uveče, istih, ispred malih belih kuća, budili su svest o ljudima, o rečima ...

No ipak, moj rodni grad na Tisi bio je grad kulture. Nedeljom se išlo u crkvu, u Park, na Kej, i obalu prelepe Tise, ali – i u Čitaonicu Gradske biblioteke.

Rastvarao se beskraj reči preda mnom.

Moja putovanja, kasnije, o raspustima, čini mi se da su sve prelomila.

Iz Beograda sam dolazila u rodni grad, i opet, u septembru istim putem nazad. U Sentu sam donosila knjige, urbane skice, tek oslušan govora grada, koji mi je bio gotovo potpuno nov, ali i knjige pesnika koji su tada sloveli za gotovo novi književni mit.

Osećala sam da se doživljaji množe, ukrštaju i plode. I tako je sve počelo.

Odakle dolazi inspiracija?

Iz nežnosti i snage svake senzacije. Iz oblaka prašine i dima, iz trepeta zalazećeg sunca, iz pam-

ćenja pokreta, i reči voljenih, iz pejzaža, zvezde padalice, iz dečje igre, iz sentence filozofa, stiha omiljenog pesnika, iz svega što se čini da je samo jednom, samo sad i što pomišljate da stihom možete ovekovečiti. Ili što je večna mudrost, a vi joj se primičete svojim sitnim korakom, naklonom sopstvenog stiha.

Naslovi vaših knjiga: Hleb od ruža, Staklena trava, Plavi sneg imaju puno simbolike. Otkud to?

Simbolika je način da saberete ono za šta bi trebalo mnogo godina da se ispriča. Kako izreći miris, ili tu neobičnu sudbinu trava, da prežive u snegu, kako naslikati taj odraz snega, koji vas prati ne zato što ga vidite, već zato što ga i mislite ...

Imam utisak da uz svaku reč Vi možete stvoriti pesmu.

„Toliko dugo učim se rečima. / Gotovo da sam već i sama / jedna od njih. / Moglo bi se / reći: jezička figura“. Ovako sam, u novoj knjizi opisala svoj odnos prema rečima koji me zaista određuje, jer traje gotovo pet decenija. Nije samo u pitanju neka prirodna, ili predodređena sklonosti – tako to počinje – već, naravno, i ona druga, tražena spona. Gradeći svoj izraz, proučavala sam i druge pesnike, jer ipak, ceo svet književnosti raskriljen je pred nama, a ja sam, pri tom, i studirala takozvanu Univerzalnu, ili Opšta književnost. Ono što se u ranoj dobi i studentskoj mladosti primi, zaista je neprocenjivo. I na neki način, odredi, uz elementarni talenat i sklonosti, dalje interesovanje, i dalji put.

Možete li za reviju Provinca reći jedan stih, recimo na reč “nada”?

Neka to bude, recimo, čitava pesma, iz moje zbir-

ke “Od svetlosti, od prašine“. U njoj su citirane reči velikog naučnika, njegov jasan, ali i senzibilan pogled na detalj života, koji se uvek iznova budi. Ja sam ga nadgradila završnim delom pesme – u potpuno rastvaranje mog omiljenog simbola – Ruže. Dete, ili ruža, novi dan, život sam, „ta ljubavna / tajna svake stranice ponaosob“, nije li to već po sebi NADA.

1979. godine ste priredili knjigu za decu Desanke Maksimović „Patuljak Kukuruzović“. Danas, Vas pored sa Desankom Maksimović, kakva je tu veza?

Veoma bi bilo neskromno od mene da to komentarišem. No, reći ću ipak, da je još u prvim mojim oglašavanjima, kritika zapazila neku bliskost mojih otvorenih, senzibilnih stihova sa iskazom velike pesniknje. Stasavala sam u doba kada su se začinjali neavangardni pokreti, iskušavala se glasnost, estradna moć reči, angažovana, protestna poezija. Istrajala sam u nečemu što je bilo i tada, a čini se i sada, retkost – veoma stišan, intiman izraz i ton. Pri tom se on sve više, kao u poslednjim zbirkama, okreće svetu, drugima. Taj element zaisteresovanosti za ljudske sudbine, za svet koji nas okružuje, za ono što nosi vreme, naravno, krasilo je i našu veliku pesnikinju. Objavljivala je punih 68 godina, menjajući svoje tematske i stilske pristupe. Razumeo ju je, i voleo, čitav svet. Kada je 1988. dobila „Zlatni venac Struge“, za životno delo, to priznanje podržao je i Unesko. To neponovljivo.

A nama, razume se, ostaje vlastiti put.

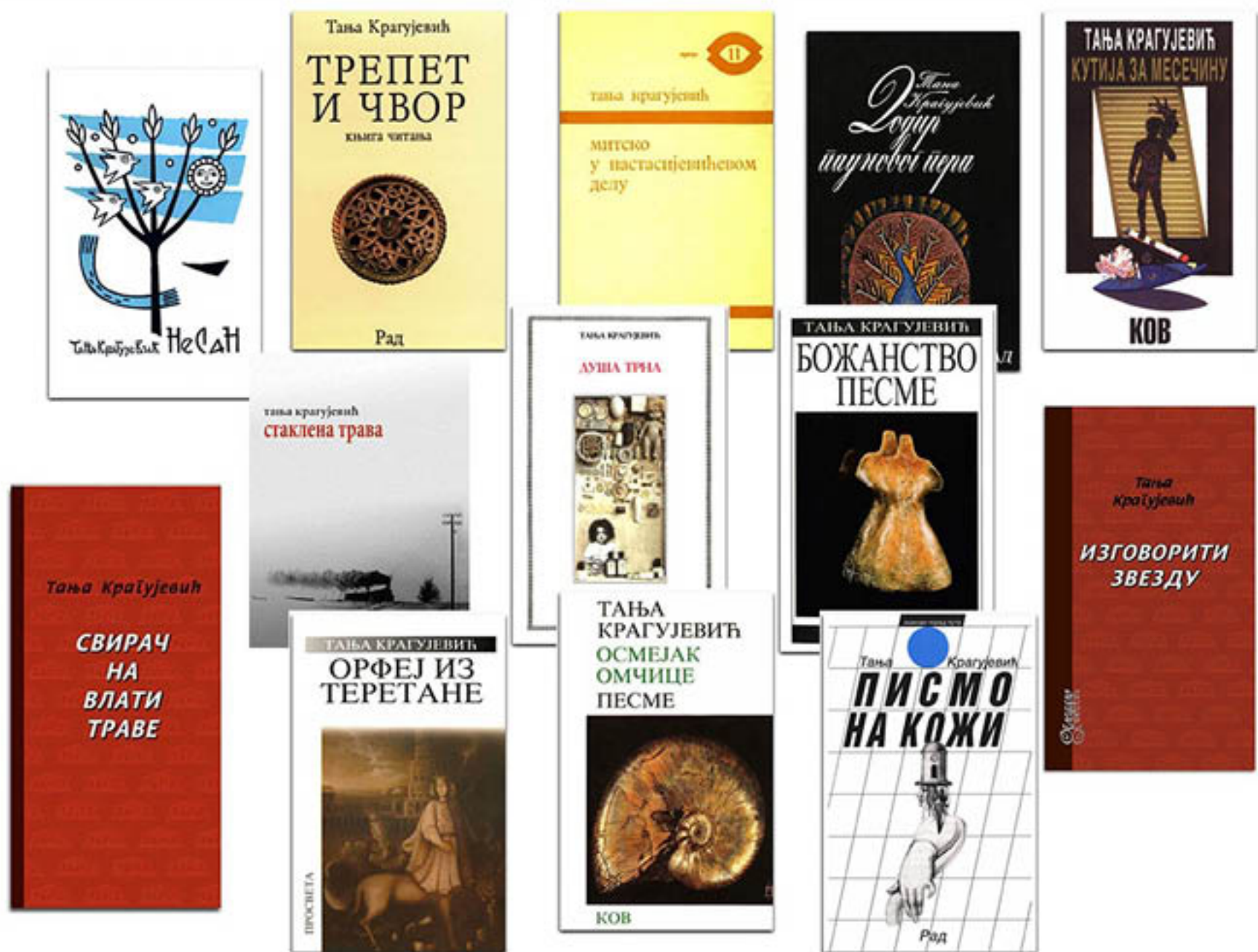
Šta je sa srpskom poezijom danas?

Danas je poezija zaista otvoreno polje – često pomešana sa elementima diskurzivnog, ili čisto jezičkog, a neretko shvaćena je i pomodno, kao

poezija asolutne premoći improvizacije i trenutka, ili zamene teza i terena – pretvrajaću se u neku vrstu superaktualizovanog disputa o aktuelnom, u blic-fraze, slam-poeziju. Neka i to postoji. Ali, ona ume biti i drugačija - istrajava u samoistraživanju i novom izrazu onoga što je lirika oduvek bila. Glas sopstvene melodije, velikih potencijala

govora, slike, refleksije.

Iako je manje tiražna od prozних dela, prevladava mišljenje da predstavlja onaj najbogatiji i najbolji vid savremene srpske književnosti. Trebalo bi je više prevoditi – učiniti dostupnijom i na drugim jezicima.

Pupin: Studirajući život ruže

*Posmatrajte nekog letnjeg jutra
kako rani sunčevi zraci
buđe uspavanu ružu
iz njenog sna.*

*Setite se da je to odgovor
tela i duše ruže
koji su usaglašeni
sa melodijama koje sjajni
sunčevi zraci ulivaju
u njeno opčinjeno uho.*

*Ovo nije samo stilska figura
već kratak opis divnih fizičkih
odnosa koje je nauka otkrila
studirajući ružin život.*

*Ništa tu ne bih mogla dodati.
U pogledu stila. O duši
ruže da ne govorimo.*

*Koliko sam samo gimnazijskih
časova propustila. Bivajući
u zadnjem dvorištu.
Na klizaljicama. U dimu
petparačkih priča.*

*Ne verujući. Da tako
pouzdana snovi dolaze
kap po kap. Iz međa jutarnje
misli. Čiste melodije.*

*Onoga ko čuje. Tu ljubavnu
tajnu. Svake stranice ponaosob.*

*Udenute u prosta vremena
buđenja jedne jedine ruže.*

Moj otac, Stevan Kragujević, proveo je više od pet decenija u značajnim informativnim medijima, agenciji Tanjug, i dnevnom listu „Politika“. U ovim institucijama ostalo je mnoštvo njegovih dokumentarnih fotosa iz čitave jedne epohe. Ali, on je čuvao i svoju ličnu arhivu, i ja sam njen nastanak sa ljubavlju i interesovanjem pratila. Došlo je ipak vreme da je, nakon njegovog odlaska, poverim na dalje čuvanje, a podudaranje osnovnih interesovanja i tema, kao i serioznost u pristupu građi, entuzijazam mladih stručnjaka, ulili su mi odlučujuće poverenje, te je 1. aprila 2015. godine u Muzeju istorije Jugoslavije, dobrom voljom i svesrdnom podrškom ove značajne muzejske ustanove, osnovan Legat Stevana Kragujevića.

On već broji preko 6000 negativa i 1500 crnobelih fotografija, ali se, naravno, i dopunjava.

Muzej ih koristi za tematske izložbene prezentacije, internet arhivu, pozajmljuje ih takođe i drugim ustanovama i medijima u našoj sredini, ili van zemlje.

Meni lično je posebno zanimljivo da iznova, u profiliranom vidu, vidim pojedine segmente naše istorije, ili pak fragmente bogate kulturne i umetničke prošlosti – osvrte na teme kao što su rađanje Pokreta nesvrstanih, boravak značajnih stranih lidera i suverena u nekadašnjoj našoj zemlji, obeležavanje Dana mladosti, čitav mali istorijat Međunarodnog sajma knjiga u Beogradu, razvoj i osavremenjivanje značajnih institucija, poput Narodne biblioteke u Beogradu; svetski uspeh našeg filma (premijera velike i prve naše filmske koprodukcije „Bitka na Neretvi“, Veljka Bulajića, 29. novembra 1969), ili premijera jednog od nekada najpopularnijih domaćih filmova „Vesna“, 1953, Františka Čapa; fotostorija o nobelovcu Ivi Andriću - snimci načinjeni u mo-

mentu kada je upravo saznao o dobijanju ovog značajnog priznanja. Ili fotopriče u koje je upleteno i lično prijateljstvo mog oca sa korifejima umetnosti, poput Božidara Jakca, Lazara Vujaklije, i drugih, te i vrsno urađeni umetnički portreti velikana svetske operne scene poput Marija del Monaka, ili glumaca – Orsona Velsa, Žerara Filipa, Jula Brinera, Alena Delona, Doroti Dendridž, i drugih, koji i u ovome času izazivaju pažnju internet portala, i na svoj način govore da je čuvanje ovakve građe poželjno, i izuzetno važno.

Besedilo: **Miroljub Stojanović**

Foto: **Miroljub Stojanović,**
arhiv Tanje Kragujević

Web adresa Tanje Kragujević, gde se nalazi veliki broj njenih knjiga u pdf formatu:

<http://tanjakragujevic.com/>

Prevedena poezija

Staklena trava: sedam pesama na sedam jezika (francuski, nemački, grčki, mađarski, italijanski, japanski, španski).

Sećanje svile: Izbor iz zbirke Hleb do ruža. Prevod na engleski, francuski i španski.

Dobitnik je mnogobrojnih nagrada:

1966	“Brankova nagrada”
1968	Za književni i kultumi doprinos nagrađena je plaketom rodnog grada
1976	“Isidora Sekulić” za esejistiku
1984	Plaketa grada Beograda
1993	“Đura Jakšić” za poeziju
1996	“Milan Bogdanović” za književnu kritiku
2009	“Milica Stojadinović Srpkinja” za poeziju
2013	“Pečat varoši sremskokarlovačke” za poeziju
2009	Odlukom Vlade Srbije, od 24. decembra 2009, dobitnik je zvanja vrhunskog umetnika u oblasti književnosti
2014	Nagrada “Rade Tomić”, povelja i objavljena knjiga
2015	Desanka Maksimović za ukupno pesničko delo i doprinos srpskoj poeziji
2015	Lenkin prsten za najbolju ljubavnu pesmu na srpskom jeziku

Knjige poezije:

1966	Vratio se Voloda
1973	Nesan
1978	Stud
1986	Samica
1993	Osmejak omčice
1993	Divlji bulevar
1993	Muška sma
1995	Duša trna
1995	Osmejak pod stražom
1996	Autoportret, sa krilom
1998	Slovočuvar i slovočuvarka
2001	Pejzaži nevidljivog
2002	Godine, pesme
2002	Pismo na koži
2004	Njutnov dremež
2006	Žena od pesme
2008	Plavi sneg
2009	Staklena trava
2010	Ruža, odista
2010	Motel za zbogom
2012	Staklena trava, Sedam pesama na sedam jezika
2012	Hleb od ruža
2014	Od svetlosti, od prašine